

Казки про тварин

Котофей і пан Печерецький

Котофей і пан Печерецький

Був собі чоловік з бабою, і був у них єден син Іван,— да і той дурний. От і тії старії померли. Остався Іван єден на світі — сирота, і кіт з ним. Іван був дуже ледащий, незгодливий ні до якої роботи. Він все лежав на печі. В хаті не топлено кілька днів, холодно... То він в піч влізе та й сидить, гріється... І все за його робив кіт; де що достане для його — накормить, бо кіт був розумніший за Івана.

— Може б, ти, Іване, чого-небудь з'їв? — питає кіт.

— Чому? Може б, і з'їв, коли б то було що їсти,— каже Іван. Той принесе йому хліба, сала.

— А може б, ти, Іване, чого-небудь напився?

— Чому? Може б, і напився, коли б то було що пити.

І так у них все...

От єдного разу нагодував кіт Івана, накормив його, напоїв та й питає:

— Може б, ти женився, Іване?

— Чому,— каже Іван,— може б, я і женився, коли б то хто висватав мені яку панну — гарну та багату.

— Добре,— каже кіт,— я тобі висватаю.

Кіт наготовив Івану багато всякої їжі і пиття, поки він з сватів вернеться... От він побіг дорогою і забіг до злотника. Забіг по дорозі до злотника і,— звиняйте за це слово,— взяв та позолотив собі хвостика. Прибігає він в таку страну, де нема котів. Як побачили люди, що таке до них прибігло,— маленьке, хвостате, з усами, а хвостик позолочений,— та й стали бігати за котом, дивитися на його... Дивуються люди, що він такий цікавий.

— Хто ти такий? — питають його.

— Я Котофей,— каже кіт.

Ще ми не чули,— кажуть люди,— щоб такий був на світі.

— Ось як бачите.

— А за чим же ти, Котофей, прийшов до нас?

— Хочу висватати для свого Івана гарну та багату панну. Кажіть-но ви мені тепера, де у вас тут єсть багатий пан і щоб у його була собі гарна дочка?

Тії йому показали на такого пана багатого (так як ніби королік, що колись бували... Тепер вже вони потроху перевелися).

Прийшов Котофей до пана та й каже:

— Я, прошу пана, прийшов до вас в свати, до вашої панни. Видайте ви свою панну за мого пана Івана.

— А хто ж буде такий пан?

— Він сирота, остався в світі єден — без батька і матері. Треба йому тепер жениться, то він послав тепера мене в свати.

— А чому ж він сам не прийшов?

— Бо він дуже важний пан, то він не хоче.

— А чи багатий твій пан?

— Занадто багатий... Такий, що і не приведи господи.

— Нехай же він мені гостинця якого-небудь пришле, коли він такий багатий.

— Добре... Пождіть трохи, ось незабаром пришле вам такого гостинця, що ви ще і не чули.

— Добре, будемо ждять, що то за гостинець такий.

От вони поговорили обо всьому і кіт збирається додому.

— А коли ж буде весілля? — питає той пан.

— Я,— каже кіт,— дам знати, як ми приготуємося.

Одправляється кіт додому, біжить собі лісом і стрічається з вовком на дорозі.

— А де ти був, Котофей? — питає вовк. — Хто тобі хвостика позолотив?

— Злотник, — каже кіт.

— Може б, і мені позолотив?

— Єдному тобі не позолотить; а якби зобралось вас хоть копа, то, може б, і позолотив, а єдному то не буде, бо для його малий заробіток.

От той вовк як почав ревити, то набігло їх більше як копа, а кіт дожидає, поки вони зберуться, щоб до злотника повести. От вони зібралися і пішли до злотника, а кіт попереду дорогу показує да тільки хвостиком помахує. А вовки нічого не знають, ідуть собі да утішаються.

Приводить він їх до свого свата на дзидинок крозь браму... А огорожа кругом. Нігде не вилізуть. Зараз казав браму зачинити і до пана прийшов. Каже свату:

— Зять прислав вам гостинця, що ви ждали.

— А де ж він?

— А там на дворі.

Пан вийшов, подивився та й охолонув, що стільки вовків. Він казав слугам брати ружжа і давай їх бити та стріляти. І так їх вибили до єдного і стали шкури здійсмати, а Котофей побіг додому.

Біжить він, стрічає по дорозі в лісі так само зайця. Каже заєць на його:

— А де ти, Котофей, був? Хто тобі хвостика позолотив?

— У злотника. Він всім може позолотити.

— Може б, і мені позолотив?

— Не буде єдному золотити; якби вас з копа, то, може б, позолотив.

Допіро став заєць кумавкати, кричати... То набігалось їх більш як копа, і він їх повів знов до свата.

Загнав зайців на двір, казав зачинити браму і пішов до свата знати давати, що зять прислав гостинців на весілля.

Побачив сват, що стільки зайців, зрадів, що буде печеня і шуби; казав, щоб вибити всі зайці, а Котофей вже знов побіг додому.

І таким чином Котофей багато всякого звіра доставив своєму сватові.

Прибігає Котофей додому і застає Івана Печерецького — тільки що жив. Каже:

— А що, ти ще жив, Іване Печерецький?

— Чуть живий... Як не даси їсти, то вже хутко умру.

Побіг зараз кіт до хати, достав хліба, приніс і дав йому їсти, і скоромного также достав йому — сала і всякого. Подав йому в піч. Той поїв...

— А що, тобі лучче стало, Іване Печерецький? — питає Котофей.

— Трошки полегшало, але не зовсім.

Той ще приніс сала, і наварив галушок, і став його цаньгом кормити цілий місяць.

— А як тобі, Іване Печерецький?

— Нещо тепер дужчий став. Ну що, найшов мені жінку?

— Найшов.

— А де ж вона? Чому не привів сюди?

— Який ти дуже розумний... Ще й хочеш, щоб сюди привести. Збирайся-но ти, Іване Печерецький, до неї в дорогу.

— Може, далеко? То я лучче не піду.

— Ні, недалечко...

— Добре, — каже, — може, я як-небудь і вилізу з печі.

Побіг кіт до свата і каже пану:

— Ми вже зовсім приготувалися весілля робити.

Пан сказав, щоб вони через три дні приготувалися вже йти в церкву.

Кіт зараз побіг назад і застав Івана Печерецького ще дужим, бо він ще не всі харчі з'їв, що були для його наготовлені од Котофея, і він мав ще чим живитися.

— Гей, Іване Печерецький, вилазь-но з печі, бо вже тобі настав час женитися, то тобі треба в церкву йти.

— Ой,— каже,— може б, другим коли часом, бо не хочеться вилазити з печі.Змилуйся,— каже,— нехай завтра буде весілля.

— Ну, нехай завтра.

На другий день знов не хоче Іван вилазити з печі, сподобалося йому дуже там лежати.

— Чи не можна,— каже,— ще отложити на день?

Отложив йому Котофей іще на день. На третій день пристав до його, щоб він безпремінно вилав з печі, бо треба до шлюбу. А Іван все не хоче.

От витяг Котофей Івана, та й нема йому в що одягнутися. Надів він на себе якуюсь драную одержу, і одправилися до свата. Думає Котофей: «Негарно, що в Івана Печерецького одержини людської нема...» Та й придумав. Прийшли вони до ріки, і наказав Котофей Івану, щоб він, як тільки забачить, що будуть до його бігти люди, то щоб роздягнувся, упав у воду, одержину кинув у воду і кричав: «Ой рятуйте, топиться Іван Печерецький!»

Зостався Іван на мості, а Котофей побіг до палацу і сказав свату, що жених топиться, щоб люди рятували. Сват сказав слугам коні запрягти свої і їхати рятувати зятя скоро, скоро, щоб застати живого.

Зараз запрягли коні, поїхали і достали зятя з ріки. Повезли його зараз в баню, там обмили, обчистили і нарядили в панську одержу. От посадили вже його за столом, як ніби пана якого, та й став Іван дрімати, бо то прийшла саме та пора, що він дрімав у печі.

Сват каже до Котофея:

— Чого то наш зять такий сумний?

— То він зажурився,— каже Котофей,— що на йому нема вже тої одержі, що була на йому, та водою поплила.

Зараз казав сват дати йому саму найлуччу одержу. Потім поблагословили молодих і повінчали. От вони попили, поїли трохи, і пора вже вибиратися додому в дорогу.

— А що в тебе вдома є? — питає молода жінка свого чоловіка.

Іван хотів сказати, що закуток... А Котофей каже:

— Все єсть: і палац, і воли, і коні, і все, що тільки потрібно для хазяйства. Тільки жінки не було, та й тепер єсть.

От повкладалися, позбирались вже та й поїхали, а Котофей каже:

— А я побіжу наперед, щоб вам все приготувати.

От біжить він та й бачить: пасеться стадо коней. Питає:

— А чиї то коні?

— Авжеж пана Дубецького,— кажуть йому пастухи.

— Не кажіть ви, що пана Дубецького, бо вас будуть дубасити дубинкою. По сій дорозі буде хутко їхати король, то він дуже не любить пана Дубецького. Як він питає, чиї коні, то ви лучше скажіть, що пана Печерецького. Буде лучше... Може, він вам ще і нагороду дасть за те...

Біжить він дальше: аж пасеться гурт овечок.

— А чиї то овечки?

Кажуть, що пана Дубецького. А Котофей їм сказав, що пан Дубецький зовсім здурів і наказав всі свої вівці пану Печерецькому. Таким же чином він навчив, що говорити пастухам волів, корів,

свиней, качок і ін.

От прибігає вже Котофей аж до палацу Дубецького та й каже, що їде король з свого весілля і, певне, заїде до вас на полудень, то ви приготовтесь... А самі де-небудь сховайтесь, бо король новий дуже сердитий щось, то щоб часом не втрапилось вам од його. Котофей зараз накричав на кухарів, і стали вони приготовлятися. Приготовлялись, понастановляли їсти і пити і вже тільки дожидають весілля.

Котофей питає пана Дубецького і пані Дубецькую:

— Чому ви не поставили на стіл печерецької риби?

— Такої риби у нас нема,— кажуть тії.

— А як нема, то ховайтеся же ви притніше, бо король дуже любить печерецьку рибу, то він вам задасть...

— А куди ж ми сховаємося? — питає Дубецький.

— Ось лізьте в ту дуплину липу, то, може, не найде.

От сховався пан з панею в дуплину липу, і наказали слугам, щоб не казали, де вони, щоб їм ще більше не втрапилося.

Їде король, доїжджає до пастухів і питає:

— Чий се товар?

— Аже пана Печерецького,— кажуть йому.

І дав він кожному награду по рублю. А Котофей все мотається коло палацу.

Приїхало вже і весілля. Розположилися: коні — в стайні, а самі пішли в палаци і стали там їсти і закусувати. А музика грає.

Котофей казав, щоб напоїти слуг і поставити їм багато горілки, так щоб вони перепилися. От як поп'яніли слуги зовсім, він казав, щоб салют робити молодим. Побрали слуги ружжа і давай палити. А Котофей каже:

— Не так ви стріляєте: треба стріляти не вверху, а в липу, то буде голосніше.

Стали вони в липу стріляти, та й забили пана з панею, і схоронили. Допіро Іван Печерецький з жінкою і Котофеєм zostалися там панувати, і досі поживають, і нас до себе призивають.